

Свято самостійності та соборності

Довгим і тернистим був шлях українців до об'єднання в одній державі. Їх розділяли не лише кордони чужих держав, а й цілі століття. Та ХХ вік став переломним - Україна виборола своє право на існування, а українці по обидва боки річки Збруч стали одним народом. Свідченням цього є Акт злуки між Західно-Українською Народною Республікою та Українською Народною Республікою від 22 січня 1919 року підписаний у Києві.

І це не тільки природне бажання українців та їхнє право. Це - історична необхідність. Бо, як писав тоді Степан Рудницький "українська справа - се неабияка дрібна політична справа, як, приміром, провансальська, македонська, бельгійсько-фламандська, литовська чи естонська! Навіть не така обмежена, як польська чи великосербська. Українська справа - як велика справа, - може найбільша з усіх європейських справ."

Коли пізньою осінню 1918 року на Східній Україні вирішувалася доля держави Скоропадського, на західноукраїнських землях визрівали події, які ставили українське питання в цілком іншу площину. Становище українців було важким. У новій післявоєнній Європі вони опинилися у таборі переможених, а не переможців. 18 жовтня 1918 року українські послы австрійського парламенту, депутати галицького і буковинського сеймів, лідери політичних партій і греко-католицького духовенства утворили у Львові Українську Національну Раду. Вона повинна була опрацювати план вирішення українського питання і подати його Відню. Основним пунктом суперечок було не питання проголошення української влади в Галичині і Буковині - для всіх це було самоочевидним, а питання про взаємовідносини цієї влади з самостійною Українською державою на сході України. Більшість молодих депутатів, усі соціал-демократи, а також деякі націонал-демократи й радикали, виступали за негайне проголошення, об'єднання українських земель Австро-Угорщини з "Великою Україною". Керівництво Ради на чолі з Євгеном Петрушевичем виступило проти цієї пропозиції. По-перше, їх відлякував пануючий у Східній Україні політичний хаос (уряд гетьмана Скоропадського доживав свої останні тижні), по-друге, проголошення об'єднання зі Східною Україною означало б розрив з Австрією.

Проте подальша політика керівництва Національної Ради не виправдовувала себе, тому владу у краї перебирає на себе таємний Український Військовий Комісаріат. А їхній, "листопадовий зрив" 1918 року з часом перетворився на одну з легенд в українській політичній історії ХХ століття.

10 листопада, у розпал боїв за Львів, Українська Національна Рада уповноважила уряд (Державний секретаріат) вжити необхідних заходів щодо об'єднання українських земель в одну державу. 1 грудня 1918 року у Фастові делегація ЗУНР разом з Директорією УНР ухвалила попередній договір про злуку двох держав. 3-го січня у Станіславі Українська Національна Рада затвердила цей договір. А 22 січня 1919 року у золотоверхому Києві під дзвони Святої Софії було урочисто проголошено Акт Злуки. З цієї нагоди Директорія видала універсал, в якому говорилося: "Віднині воєдино зливаються століттями відірвані одна від одної частини єдиної України, Західно-Українська Народна Республіка (Галичина, Буковина й Угорська Русь) і Наддніпрянська Велика Україна... Здійснилися віковічні мрії, якими жили і за які вмирали кращі сини України. Віднині є єдина незалежна Українська Народна Республіка. Віднині є український народ, увільнений могутим поривом своїх власних сил, має тепер змогу з'єднати всі змагання своїх синів для утворення нероздільної незалежної української держави на добро і щастя робочого народу"

Від моменту проголошення "Акту Злуки" Західно-Українська Народна Республіка була перетворена у Західноукраїнські області Української Народної Республіки (ЗОУНР). Але до справжнього об'єднання справа не дійшла. Через декілька днів після проголошення Злуки Директорія змушена була залишити Київ перед лицем наступаючої з Півночі Червоної армії.

Так 22 січня 1919 року збулася мрія багатьох поколінь українського народу про відродження незалежної соборної державності.

Матеріал підготувала дружинниця Київського осередку - подр. Руслана Марценюк